

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Polisens skjutvapen m.m.;

RPSFS 2001:1
FAP 104-2

beslutade den 16 februari 2001.

Utkom från trycket
den 15 mars 2001

Rikspolisstyrelsen föreskriver följande med stöd av 11 § kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten, 3 § polisutbildningsförordningen (1999:740) och 13 § första stycket 3 förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen och meddelar följande allmänna råd.

Författningsbestämmelser och tillämpningsområde

1 § Bestämmelser om rätt för en polis att använda skjutvapen finns i kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten.

2 § Bestämmelser om förvaring av Polisens skjutvapen finns i förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. och i Rikspolisstyrelsens föreskrifter om förvaring av tjänstevapen och ammunition (FAP 943-1).

3 § Bestämmelser om dokumentation över ingripande som innebär användning av skjutvapen finns i 28 § polislagen (1984:387) och i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation enligt 27 och 28 §§ polislagen (RPSFS 2000:15, FAP 100-2).

4 § Denna författning gäller inte användande av skjutvapen för spridande av tårgas eller dylikt (se Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användande av tårgas i polistjänsten, RPSFS 2000:70, FAP 104-3).

5 § Denna författning gäller inte Polisens jaktvapen för avlivning av djur.

Allmänna råd

Polismyndigheten bör besluta lokala föreskrifter om användning av Polisens jaktvapen för avlivning av djur.

6 § Vad som sägs i denna författning gäller i tillämpliga delar poliser vid Rikspolisstyrelsen. Det som sägs om polismyndighet gäller då Rikspolisstyrelsen.

7 § Endast sådana skjutvapen som är godkända av Rikspolisstyrelsen får tilldelas poliser som personlig utrustning eller som förstärkningsvapen. Rikspolisstyrelsen beslutar också vilken ammunition och annan kompletterande utrustning till skjutvapen som får användas.

8 § Endast den som är polis får tilldelas ett skjutvapen. En polis får bära och använda endast skjutvapen, ammunition och annan kompletterande utrustning som har tilldelats honom eller henne.

Skyldighet att bära skjutvapen

9 § En polis skall under tjänstgöring bära det eller de skjutvapen som har tilldelats honom eller henne.

Polismyndigheten får dock besluta om undantag från första stycket för poliser i inre tjänst eller om det annars finns särskilda skäl.

Allmänna råd

Beslut om undantag kan gälla såväl generella situationer som enskilda fall och kan avse en grupp av poliser eller en enskild polis.

Ett undantag för inre tjänst bör anses innefatta utbildningsverksamhet, fysisk träning, konferenser och liknande samt transporter till eller från sådan verksamhet.

Särskilda skäl kan föreligga i en rad olika situationer, t.ex. när arbetsuppgifter eller personliga omständigheter gör det olämpligt eller omotiverat att en polis bär skjutvapen.

Krav för att få tilldelas och bära skjutvapen

10 § En polis får tilldelas ett skjutvapen endast om han eller hon inom 18 månader dessförinnan med godkänt resultat har avlagt ett sådant kompetensprov för skjutvapnet som avses i 11 § andra stycket eller motsvarande kompetensprov inom polisprogrammet.

11 § Polismyndigheten skall i erforderlig utsträckning ge poliserna fortbildning i handhavande av skjutvapen. Fortbildningen skall avse både skjutvapen som har tilldelats som personlig utrustning och förstärkningsvapen. Utbildningen skall följa den utbildningsplan som Rikspolisstyrelsen har bestämt.

Polismyndigheten skall genom ett kompetensprov årligen kontrollera att poliserna uppfyller de krav som ställs i utbildningsplanen.

Fortbildningen och kompetensprovet skall genomföras under ledning av en instruktör som med godkänt resultat har genomgått Rikspolisstyrelsens utbildning för vapeninstruktörer.

En polis behöver dock inte utbildas i eller avlägga kompetensprov för ett förstärkningsvapen som polismyndigheten inte avser att tilldela honom eller henne.

12 § Om det har förflutit mer än 18 månader sedan en polis med godkänt resultat avlade kompetensprov för ett tilldelat skjutvapen, skall polismyndigheten återta skjutvapnet från honom eller henne.

13 § Polismyndigheten får medge undantag från 12 § om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl.

Allmänna råd

Ett undantag bör medges för högst en månad. Ett exempel på när ett undantag bör kunna medges är då en polis, som har återvänt från utlandstjänst, inte har haft möjlighet att avlägga kompetensprovet inom föreskriven tid.

14 § Den lokala polismyndigheten skall årligen lämna uppgifter till Rikspolisstyrelsen om utfallet av kompetensproven och antalet återtagna skjutvapen enligt 12 §.

Hantering av skjutvapen

15 § Ett skjutvapen skall hanteras så att skott inte avlossas av våda och så att säkerheten inte heller i övrigt äventyras.

Skjutvapnet skall handhas på ett sådant sätt att det inte finns risk för att någon obehörig kommer åt det eller att det på något annat sätt går förlorat.

16 § När ett skjutvapen bärs får det inte vara laddat (patron får inte vara införd i patronläget) och hanen får inte vara spänd. Ett skjutvapen med säkringsfunktion skall vara säkrat. En pistol skall bäras i pistolhölstret.

När förhållandena kräver höjd beredskap får ett skjutvapen dock bäras i handen, laddas och osäkras. Med hänsyn till risken för vådaskott får avtryckarfingret inte läggas an mot avtryckaren och hanen inte hållas spänd förrän skottlossning bedöms vara omedelbart förestående.

Under förflyttning med ett laddat och osäkrat skjutvapen skall särskild försiktighet iakttas.

När förhållandena inte längre kräver höjd beredskap skall vapnet hölstras eller säkras och så snart situationen medger det i övrigt ordnas för bärande enligt vad som sägs i första stycket.

17 § Vapenvård eller övning med skjutvapen får ske endast på platser eller i lokaler som polismyndigheten har godkänt för sådana ändamål.

Användande av skjutvapen

18 § Det skall av arbetsordning, tjänsteföreskrift eller särskilt beslut framgå vem som får lämna ett sådant medgivande som sägs i 3 § andra meningen kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten.

19 § Om det är möjligt, skall en polis ges instruktioner inför ett uppdrag där skjutvapen kan antas komma att användas.

En polis som inte har fått sådana instruktioner skall, om det är möjligt, kontakta det vakthavande polisbefälet eller något annat utpekat polisbefäl för instruktioner om uppdraget och dess genomförande.

20 § Innan en polis använder ett skjutvapen skall polisen, om det inte framstår som olämpligt eller verkningslöst, klart ge till känna att han eller hon är polis och har för avsikt att skjuta.

Innan skott avlossas skall polisen, om det är möjligt, ha kontroll över skottfältet. Varningsskott skall om möjligt riktas så att skada inte uppstår.

Skjutning från eller mot ett fortskaffningsmedel i rörelse skall i det längsta undvikas och särskild försiktighet iakttas.

Allmänna råd

Av kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten följer att varningsskott får avlossas endast om samtliga förutsättningar för verkningseld är uppfyllda.

Enligt 7 § kungörelsen skall det vid skottlossning mot person eftersträvas att endast för tillfället oskadliggöra honom. Verkningseld bör därför i första hand riktas mot benen.

Skott bör inte avlossas, om polisen inte själv ser den som skottet skall avlossas mot. Det är därför olämpligt att skjuta genom t.ex. en vägg eller en dörr.

Det bör beaktas att risken för att utomstående kan skadas vid skottlossning är särskilt stor när skjutavståndet är långt eller när det råder dåliga siktförhållanden, såsom mörker, dimma, motljus eller regn. Även risken för rikoschetter bör uppmärksammas.

Skottlossning bör undvikas när det föreligger risk för stora skadeverknings, t.ex. när förråd av brandfarliga-, explosiva- eller andra farliga ämnen kan träffas.

Bärande och användande av skjutvapen under ledig tid

21 § Polismyndigheten får besluta att en polis, under ett polismästerskap i skytte, vid övning inför en sådan tävling eller vid övning för tjänsten, får använda det skjutvapen han eller hon har tilldelats som personlig utrustning.

I beslutet skall det närmare anges under vilka förutsättningar vapnet får användas.

22 § Om det föreligger synnerliga skäl får polischefen besluta att en polis under ledig tid får bära det skjutvapen han eller hon har tilldelats som personlig utrustning.

Beslutet skall föregås av en noggrann prövning av behovet. Skjutvapnet får användas endast under de förutsättningar som anges i 1 § kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten.

Allmänna råd

Synnerliga skäl kan föreligga om en polis har utsatts för ett allvarligt hot med anledning av tjänsten. Prövningen av behovet bör då omfatta bl.a. hotbilden och vilka alternativa åtgärder som kan vidtas. Det bör ske en kontinuerlig uppföljning och bedömning av behovet.

23 § Om en polis, som har medgetts rätt att bära ett skjutvapen enligt 22 §, har sin bostad i eller mer än tillfälligt vistas inom ett annat polisdistrikt än det där han eller hon är anställd, skall den beslutande polismyndigheten underrätta den andra myndigheten om beslutet.

24 § Beslut enligt 21 eller 22 §§ skall dokumenteras.

Allmänna råd

Bestämmelserna i 21-24 §§ reglerar inte om eller hur ett skjutvapen får eller skall förvaras i t.ex. bostaden mellan två arbetspass. För all förvaring av Polisens skjutvapen gäller bestämmelserna i förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. och i Rikspolisstyrelsens föreskrifter om förvaring av tjänstevapen och ammunition (FAP 943-1).

Förstärkningsvapen

25 § Finns det anledning att anta att ett uppdrag kan leda till en situation som avses i 1-3 §§ kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten och bedöms den kunna bli särskilt riskfylld eller om det annars finns särskilda skäl, får polismyndigheten besluta att en eller flera poliser tilldelas förstärkningsvapen.

Allmänna råd

Uppdrag som avses i 25 § är t.ex. spaning efter eller gripande av en särskilt farlig brottsling, som använt eller kan antas komma att använda skjutvapen. Eskortverksamhet, bevakning och säkerhet vid statsbesök eller andra motsvarande särskilda bevakningsuppdrag är andra exempel på sådana uppdrag.

26 § Enligt 4 § kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten får annat skjutvapen än pistol användas endast efter medgivande från polischefen eller, när ett sådant medgivande inte kan avvaktas, av den som polischefen bestämmer.

Det skall av arbetsordning, tjänsteföreskrift eller särskilt beslut framgå vem som får lämna ett sådant medgivande när polischefens medgivande inte kan avvaktas.

27 § Ett beslut att poliser får tilldelas förstärkningsvapen eller ett medgivande att poliser får använda sådana skjutvapen får inte ges en generell utformning. Insatsen skall i möjligaste mån preciseras och de

RPSFS 2001:1

poliser som skall delta skall pekas ut till namn eller som grupp. Beslutet eller medgivandet skall dokumenteras.

Allmänna råd

Syftet med utpekandet är främst att säkerställa att endast poliser med kompetens och kunskap om bruk av förstärkningsvapen tilldelas eller använder ett sådant vapen.

Rapportering

28 § När en polis har avlossat skott med avsikt eller av våda skall polisen underrätta närmaste förman så snart det kan ske. Även det vakthavande polisbefälet skall underrättas. Har det förekommit varningsskott eller verkningseld mot person, skall polischefen underrättas omedelbart.

Enligt 8 § kungörelsen (1969:84) om användande av skjutvapen i polistjänsten skall en polis som använt skjutvapen lämna en rapport om händelsen till myndighetens chef.

Polischefen skall lämna en skriftlig rapport om händelsen till Rikspolisstyrelsen.

Övrigt

29 § Rikspolisstyrelsen får medge undantag från dessa föreskrifter.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2001, då Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användande av skjutvapen i polistjänsten (RPSFS 1990:4, FAP 104-2) skall upphöra att gälla.

Bestämmelserna i 10 § och 12-13 §§ träder dock i kraft den 1 april 2002

På Rikspolisstyrelsens vägnar

STEN HECKSCHER

Ingemar Svensson
(Rättssekretariatet)